

AIM (Alternativna Informativna Mreža), 30. srpnja 2000. godine

Razgovor s voditeljem Misije OESS-a u Hrvatskoj, veleposlanikom Bernardom Poncetom

OESS do daljnjega ostaje u Hrvatskoj

Razgovarao: Stojan Obradovic

Nakon politickih promjena u siječnju 2000. priželjkivalo se i očekivalo da će to vjerojatno biti i zadnja godina OESS-ove Misije u Hrvatskoj jer se ona doživljavala kao neka vrsta kontrole zbog politickih i demokratskih devijacija prethodne vlasti. No Misija OESS-a ostala je i ove godine, i kako stvari stoje ta će se misija produžiti i sljedeće godine. Što su po vama razlozi da je produženje misije OESS-a i dalje potrebno pa i nužno?

Mislim da oko tog problema postoji određeno nerazumijevanje. Naš zadatak nije da ocjenjujemo jesu li u vladi dobri ili loši "momci", niti da ocjenjujemo poteze Vlade. Mi samo provodimo mandat čiji je sadržaj prihvatila i Hrvatska. Hrvatska je preuzela određene međunarodne obaveze, u prvom redu one koje se odnose na povratak izbjeglica, povrat njihove imovine, zaštitu manjina. Prema onome što mi vidimo na terenu, Hrvatska je još daleko od izvršenja preuzetih obaveza kada je u pitanju povratak, odnosno, uvjeti za normalan povratak izbjeglica nisu još ostvareni. Ta činjenica već dovoljno objašnjava razloge našega daljnjeg ostanka u Hrvatskoj.

Možete li preciznije objasniti po čemu je to Hrvatska još daleko od preuzetih međunarodnih obaveza kada je u pitanju povratak?

Ne bih ulazio u preveliko detaljiziranje, ali imao sam priliku posjetiti područja kao što je npr. područje Gracaca gdje povratnici žive u neprihvatljivim uvjetima. Volio bih da vidite kakva je situacija u Velikoj Popini kod Gracaca ili npr. u Raškovicima kod Knina. Možda toga niste svjesni, ali u nekim mjestima zakon se uopće ne poštuje. U Raškovicima imate slučaj osobe kojoj je poslije akcije "Oluja" bilo ponudeno da uzme 56 tuđih parcela koje su pripadale 32-ojici vlasnika. Vecina tih vlasnika se vratila već prije nekoliko godina, ali nikako ne mogu dobiti svoje vlasništvo natrag. Dakle 32 obitelji lišene su svojih prava i mogućih uvjeta egzistencije kako bi profitirala jedna osoba ili obitelj koja na to nema pravo. Ovaj slučaj nije nepoznat vlasti ali nažalost, koliko ja znam, ništa se ne poduzima. U Velikoj Popini nema struje iako postoji donator, konkretno USAID koji bi financirao popravak električne mreže u mjestu, međutim lokalne vlasti ne žele surađivati. Ili da vam kažem još jedan podatak. Na putu između Udbine i Knina kao što znate ima mnoštvo restorana uz cestu, ali koliko mi znamo većina je nedostupna zakonskim vlasnicima, a u nekima se radi i o problemu dvostrukog ili višestrukog zauzimanja objekata.

Tko po vama za takve probleme snosi odgovornost, lokalne ili centralne vlasti? Naime, stječe se dojam da oni često pokušavaju jedni drugima prebaciti lopticu odgovornosti pa se centralna vlast izvlaci na neefikasnost lokalnih vlasti, a lokalna vlast pak tvrdi da zbog nedostatka sredstava ili sličnih problema ne može provesti zahtjeve centralnih vlasti i sl. Kako vi vidite te probleme?

Da, na žalost mnogo je ping-ponga. Ne možemo ici od slučaja do slučaja kako bi utvrdili čija je gdje odgovornost, ali je činjenica da se izbjegava preuzeti odgovornost za probleme na svim nivoima vlasti. To je sramotno i stvara vrlo lošu sliku o Hrvatskoj. Mi npr. posebno inzistiramo na rješavanju dvostrukog ili višestrukog zauzimanja stambenih objekata jer za to ne trebaju novcana sredstva, a rješavaju se mnogi problemi.

Predsjednik Srpskoga narodnog vijeca Milorad Pupovac ovih je dana u razgovoru s predsjednikom Mesicem izjavio kako npr. samo u Šibensko-kninskoj županiji ima 30 do 50 posto slučajeva zauzete imovine koja se ne koristi, te bi se njen povrat mogao brzo riješiti. Kakve su vaše procijene o tome?

U principu se slažemo s tim.

Nedavno je Misija OESS-a bila predmet oštih napada udruga bosanskih Hrvata koji su se naselili u Hrvatskoj. Oni ističu kako u svojoj pomoći i brizi favorizirate srpske povratnike, a ignorirate probleme bosanskih Hrvata, te da takva politika OESS-a uzrokuje tenzije i sukobe. Kako bi to komentirali?

Takvi napadi i formulacije često su se culi od početka naše Misije u Hrvatskoj. Pokušava se manipulirati širenjem laži. Da te optužbe nisu točne potvrđuju i naši dobri odnosi sa Zajednicom udruga naseljenika Hrvatske. Naprotiv, mi smo vrlo svjesni problema s kojima se suočavaju bosanski Hrvati i svatko dobronamjeran to lako može shvatiti i vidjeti. Zato zaista mislim da je svaka daljnja polemika oko toga suvišna.

Istovremeno, nedavno ste prilikom posjete vukovarskom i osijeckom području izrazili nezadovoljstvo obnovom srpskih kuća, te najavili da će OESS to u budućnosti promijeniti. Što namjeravate poduzeti?

Dio moje izjave u vezi obnove srpskih kuća je pogrešno shvaćen. Naime, ja jesam izrazio nezadovoljstvo tempom obnove srpskih kuća, ali nisam rekao da će u budućnosti OESS garantirati tu obnovu kao što su prenijeli neki mediji. Treba biti jasno da smo mi spremni pružiti pomoć i dati preporuke, ali da je na vlastima da mijenjaju situaciju i pronalaze rješenja. Ono za što se OESS zalaže jest nediskriminatorski pristup u obnovi i smatramo da nitko ne bi trebao imati poseban tretman, već da bi uvjeti obnove trebali biti jednaki za sve. A to do sada nije bio slučaj, i to ne samo na vukovarskom području već i u drugim dijelovima Hrvatske.

U javnosti se nekad preuveličava, a nekad umanjuje potencijalni interes Srba za povratak, a s druge strane se tvrdi kako izbjegli Hrvati iz BiH gotovo bez izuzetaka žele ostati u Hrvatskoj. Koliki je po vašim saznanjima stvarni interes Srba za povratak u Hrvatsku, a koliki je interes Hrvata iz BiH koji su smještaj našli u Hrvatskoj da se vrate u BiH?

Jedno nedavno istraživanje pokazalo je da se oko 60 posto izbjeglih Srba iz Hrvatske koji sada žive u BiH ili Jugoslaviji ne želi vratiti u Hrvatsku pod sadašnjim uvjetima povratka. Mnogi problemi i prepreke onemogućuju im da imaju stvarnu slobodu izbora hoće li se vratiti ili ne. Kada se otklone svi administrativni problemi povratka i kada uvjeti povratka budu transparentni onda ćemo tek moći reći da povratnici imaju mogućnost slobodno odlučiti hoće li se ili ne vratiti, te ćemo tada moći vidjeti koliki je stvarni interes za povratak. Što se tiče bosanskih Hrvata koji su sada u Hrvatskoj točno je da je vrlo minimalan broj njih zainteresiran za povratak u BiH. Njihov eventualni povratak u BiH skopčan je sa gotovo identičnim problemima kao i povratak Srba u Hrvatsku. Uz jedan izuzetak da pri povratku u BiH oni mogu tražiti povratak svog stanarskog prava dok se u Hrvatskoj na rješavanje ovog problema još čeka.

Da li ste razjasnili probleme s hrvatskom Vladom nakon vašega zadnjeg izvještaja i vladinih ocjena da je dijelom taj izvještaj izraz neprihvatljivih političkih pritisaka na Hrvatsku?

Mi smo u stalnim formalnim ili neformalnim kontaktima prilikom kojih rješavamo i eventualne nesporazume. Istina je da naš zadnji izvještaj nije naišao na dobrodošlicu u Vladi. Ali treba reći

da je teško prihvatiti ocjenu kako se radi o nekom pritisku OEES-a. Ti pritisci dolaze upravo iz aspiracije vaše Vlade za prihvacanjem evropskih demokratskih standarda i bržim uključivanjem u euroatlantske integracije.

Kada je u pitanju povratak mnogo se očekivalo i od lokalnih izbora odnosno promjene vlasti na lokalnim nivoima. Kako u tom pogledu ocjenjujete rezultate lokalnih izbora?

Osobno sam vrlo pragmatican i mislim da ne treba dogmatski gledati na to tko je došao ili ostao na vlasti na lokalnim izborima. Moramo vidjeti kakve će akcije uslijediti od pojedinih lokalnih vlasti, što će netko poduzeti. I u tom pogledu naše iskustvo pokazuje da nije uvijek presudna formalna politička orijentacija i stranačka struktura lokalnih vlasti već razumijevanje problema i spremnost da se nešto učini od ljudi koji tu vlast obnašaju.